

Den långa vägen till den korta ärmen. Handhygien och klinikkädrer förr och nu.

Pieter Bruegel. "The extraction of the stones of madness", 1556–57.

Jana Johansson Huggare

Ignaz Semmelweis (1818-1865)

- 1847 lyckades den ungerske läkaren **Ignaz Semmelweis** genom egna empiriska studier visa att barnsängsfeber kunde förebyggas med tvättning av händer med klorkalklösning
- Dödligheten minskade från 12,24% till 2,38 %

(Barnsängsfeber. Liknar sepsis. Kvinnor kan insjukna efter förlossningen och kan dö inom några dagar)

Florence Nightingale 1820-1910

- Grundaren av den moderna omvårdnaden (England)
- Ren miljö, rena kläder, tvätta händerna mellan patienter, utbildat personal
(Kristoffersen, 2002)
- Dödligheten under Krimkriget år 1853-56 minskade från 42% till 2 % *(Ericson & Ericson, 2003)*.

Joseph Lister (1827-1912)

Antiseptikens fader

”Fokuseringen på rengöring
av operatörens händer är viktigare
än eventuell luftburen smitta”

London 1893

Använde desinfektionsmedel (phenol)

Karl-Gustaf Lennander (1857-1908)

Professor vid Uppsala universitet 1891

Betonade särskild handhygienens
betydelse

Första gummihandskar

- 1892-93 på svenska sjukhus
- vid operationer och sår

1900-talet

- Upptäckten av mikroorganismer första hälften av 1900-talet
- 1928 Alexander Fleming upptäckte penicillin
- Penicillin till allmänheten 1941

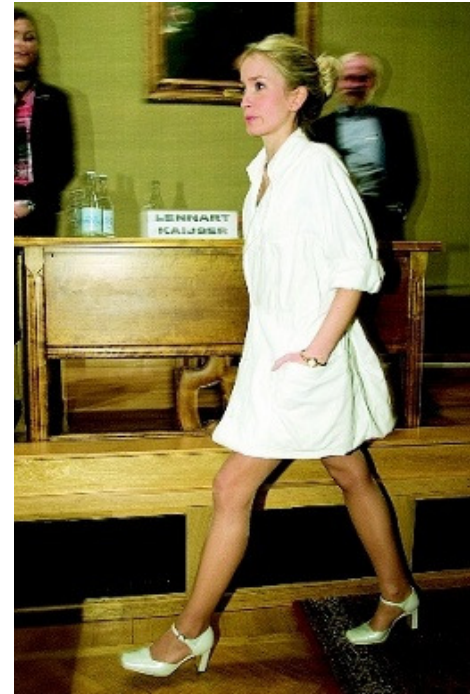
1940 German Red Cross

Klinikkläder i Sverige

- 50-talet
- Mönstrat

- 60-talet
- kort kort, tejpa rocken

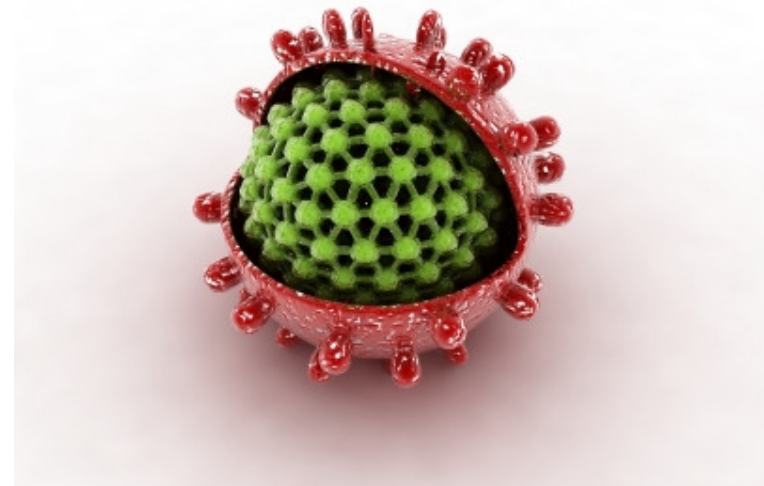

Blodburen smitta 1960-1990-talet

- 1960-70-talet hepatit B epidemi bland sjukvårdspersonal i Sverige

(Christenson B. Acute infections with hepatitis B virus in medical personnel during a 15-year follow-up. Am J Epidemiol 1985; 122: 411-7)

- Blodburen smitta - problem inom hälso- och sjukvården
- "...den som kommer i kontakt med blod kan inte alltid avgöra om blodet är smittat. Av denna anledning är det viktigt att vara försiktig vid all kontakt med blod" (AFS, 1986:23)

Vårdrelaterade infektioner 2000-talet

- 70 % av infektioner uppstår då patienten har lämnat sjukhuset (stor mörkertal)
(*Delgado-Rodriguez et al, 2001*)
- öppenvård blir siffran ännu högre
- i tandvården ???
- Den vanligaste smittvägen är **via händer** och **näst vanligast är via personalens kläder**
(*Hambraeus, 1973; Speers, 1969; Wong, 1991; Loh, 2000*)

Patient och personalsäkerhet

Arbetsgivaren är skyldig att utarbeta riktlinjer så att arbetet bedrivs säkert för patienter och medarbetare

(HSL, AFS 2001:3, AFS 2005:1, SOSFS 2005:12, SOSFS 2007:19).

Patienten har rätt till patientsäker vård enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. All hälso- och sjukvård skall bedrivas med god hygienisk standard

(HSL 1982:763, 2a§)

Vårdrelaterade infektioner

- Orsakar stort lidande för patienter
- Årligen 750 000 extra vårddagar (cirka 6,5 miljarder kronor)
- Sedan 2000-talet aktivt arbete i Sverige
- Mättningar av följsamheten av Basal hygien sedan 2008
- Global resistensövervakningsprogram
- VRI ligger på 10 %
- 1/3 del beror på dålig hygien
- **Handhygien behöver förbättras**

Studier har visat att genom korrekt vårdhygien kan antalet vårdrelaterade smittor reduceras med upp till 50 %

(Pittet et al, 2000; Harbarth et al, 2003).

**Kortärmad svårt att acceptera
Läkarrock = respekt och prestige**

WHO och CDC om handhygien

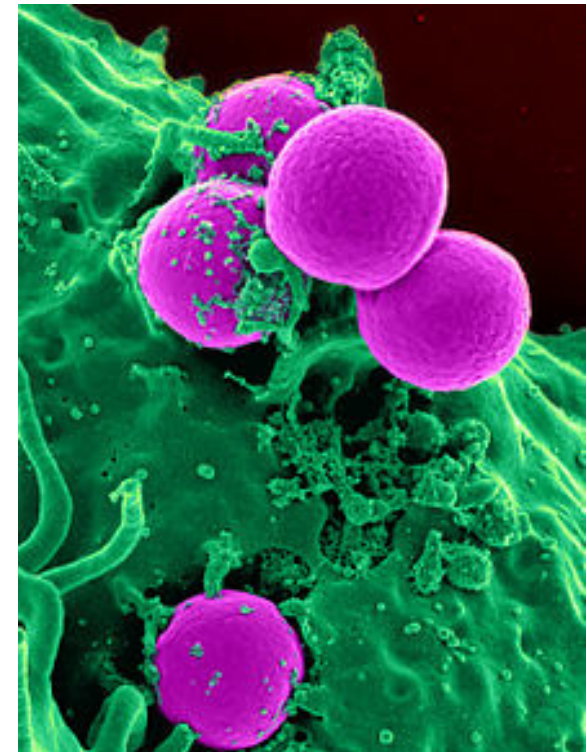
- WHO statistik att sjukvårdspersonal världen över har låg följsamhet till handhygienrutiner
- Centers för Disease Control and Prevention (CDC) hävdar:
"Det är väldokumenterat att en av de viktigaste åtgärderna för att förhindra spridning av smittämnen är effektiv handtvagning".

MRSA under 2000-talet

- Huden släpper ca 10 milj. epitelfjäll per dygn
- Sängkläder, patientkläder och möbler i patientens närmaste omgivning blir kraftigt kontaminerade med patientens bakterieflora

(WHO rapport 2011)

Socialstyrelsen föreskrifter om basal vårdhygien (SOSFS 2007:19) (SOSFS 2014:11)

- Arbetskläderna ska ha korta ärmar.
- Arbetskläderna ska bytas dagligen, eller vid behov oftare.
- Händerna och underarmarna ska vara fria från armbandsur och smycken.

MRSA – största hotet mot mänskligheten

Folkhälsomyndigheten juni 2014

Vår seger över bakterierna bara en parentes i historien.

Resistenta bakterier sprider sig oroväckande på svenska sjukhus

Antibiotikaresistens är inte bara ett problem för sjukvården.
Det är ett globalt hot, ett av de största hoten mot mänskligheten

Och det krävs att många olika krafter samverkar för att vi ska kunna vinna kriget mot de resistenta bakterierna.

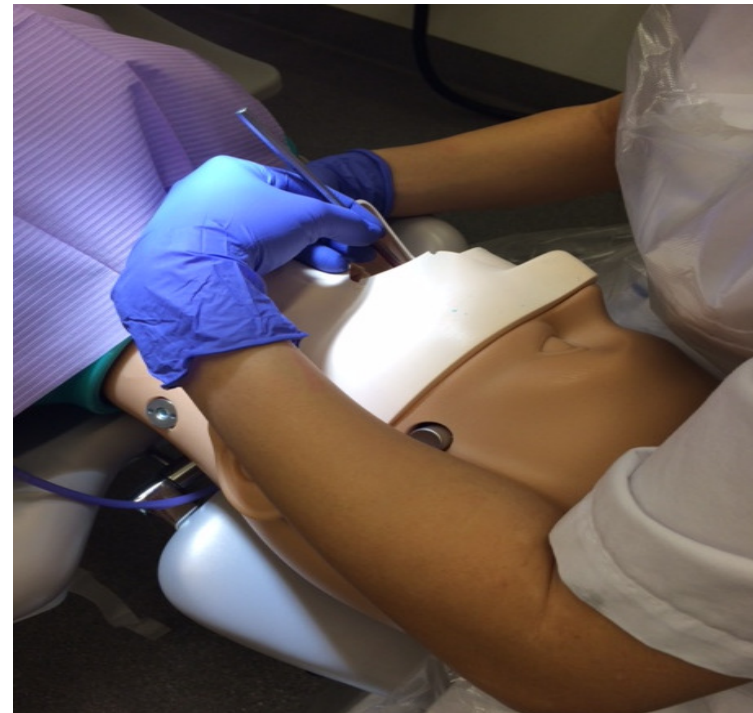
Nationell punktprevalensmätning av basala hygienrutiner och klädregler 2015

Ur protokollet:

Korrekt handläggning av klädregler innebär att:

- **Arbetskläderna** ska ha korta ärmar och bytas dagligen samt då de blivit våta eller synligt förorenade. Korrekt arbetsklädsel fastställs av arbetsgivaren.
 - **Händer och underarmar ska vara fria från ringar, klockor och armband** för att kunna genomföra en adekvat handhygien.
-

Kort ärm behövs för att möjliggöra desinfektion av underarmarna

Korrekt handdesinfektion

- Rätt teknik och mängd av desinfektionsmedel
- Att hela hudområde täcks med desinfektionsmedel under tillräckligt lång tid

*WHO Guidelines on Hand Hygiene in Health Care
(revised Aug 2009)*

Tack !

